

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

2018 World Family Conference

Congres georganiseerd door the International Family Therapy Association (IFTA)
[Bangkok, 8, 9, 10 en 11 maart 2018]

Anna Huisman

Het IFTA wereldcongres is een unieke plek om systeemtherapeuten uit andere werelddelen te ontmoeten. Waar elders hoor je verhalen over systeemtherapie van therapeuten uit alle windrichtingen en ontmoet je enthousiaste vakgenoten die vanuit de eigen cultuur hun kennis en ervaringen delen? Voor dit congres hebben zich tweehonderdtwintig deelnemers ingeschreven. Er worden bijna honderdvijftig workshops gegeven door vooral uit Noord-Amerika en Azië afkomstige collega's. Evenals bij de eerste editie in 1987 heeft dit congres tot doel het bevorderen van internationale samenwerking tussen systeemtherapeuten door het delen van kennis, ervaringen en onderzoek. Een rode draad in deze congressen is dat in elke cultuur mensen met problemen worstelen, waarbij de uitdaging voor gezinstherapeuten is in te voegen in die lokale contexten van familie en cultuur en bij te dragen aan een helpende verandering.

Helaas werd de openingsspeech van Zhao Xudong, professor in de psychiatrie aan de Universiteit van Tongji, geannuleerd. Het thema van zijn bijdrage 'De ontwikkeling van systeemtherapie in China, gebaseerd op onderzoek, onderwijs en praktijkervaring' zou een interessant beeld hebben kunnen geven van de overeenkomsten en verschillen van systemische ont-

wikkelingen in China en in de westerse wereld.

Het IFTA congres bood een keur aan lezingen en workshops. Een boeiende lezing maakte ik mee bij professor John K. Miller die is opgeleid in de Verenigde Staten en nu werkt aan de Universiteit van Shanghai. Miller betoogt dat 85% van de wereldbevolking in het oosterse deel van de wereld leeft. Systeemtherapie is in dit deel van de wereld sterk in opkomst. Aziatische landen zoals China, Japan en Korea maken gebruik van de in met name westerse landen ontwikkelde moderne en postmoderne stromingen binnen de systeemtheorie. Chinese gezinstherapeuten bijvoorbeeld ontwikkelen deze verder zodat ze bruikbaar zijn in hun cultuur. Zo wordt in de oosterse cultuur veel waarde gehecht aan hiërarchie in gezinnen en families, is de gezinscultuur meer naar binnen gericht en is discipline belangrijk, terwijl in westerse samenlevingen de ontwikkeling van het individu een prominente plaats heeft.

Van systemisch werken in de Chinese context krijg ik een duidelijk beeld tijdens de workshop 'Kinderlijke toewijding (*filial piety*), de nalatenschap van Confucius is een uitdaging voor de gezinstherapie in het moderne China', van mevrouw Chung Ping Wong Ip, hoogleraar aan het Bethel Bible Seminary in Hong Kong en een bij Satir en Winnicot opgeleide gezinstherapeut. Wong Ip betoogt dat de Confuciaanse traditie in oosterse samenlevingen nog duidelijk aanwezig is. Confucius' nadruk op moraal en structuur staat op gespannen voet met westerse ideeën over vrijheid en individuele behoeften. Op humoristische

wijze vertelt Wong Ip over haar gezins-situatie. Toen haar schoonmoeder meer zorg nodig had, ontkwam Wong Ip er niet aan zich naar de impliciete gebruiken van haar context te schikken en haar schoonmoeder in huis te nemen. Zij ging er vanuit dat de periode van zorg enkele jaren zou duren, maar haar schoonmoeder woont nu al veertien jaar bij haar en haar gezin in huis. Wong Ip vindt dit bij tijden zwaar, maar ziet ook dat haar man meer dan ooit gezien wordt door zijn moeder en dat beiden genieten van elkaars aanwezigheid. Haar verhaal werd schaterend ontvangen door de Aziatische gezinstherapeuten, allen vrouw. Zij herkenden haar verhaal. Met een flinke dosis humor dragen zij hun 'lot'. Wong Ip vertelt ook dat zij zich als 64-jarige vrouw nog niet op respect voor haar leeftijd kan beroepen omdat zij als kind van de oudere generatie een dienende taak heeft voor haar inwonende schoonmoeder. Daarbij komt dat zij volgens de hiërarchische structuur als schoondochter geen zeggingskracht heeft in wat in het Westen haar eigen huis genoemd zou worden. En passant wordt ook duidelijk welke druk er rust op de schouders van kinderen die geboren zijn in de periode dat de een-kindpolitiek in China hoogtij vierde. Zij dragen vaak zorg voor drie generaties en soms zelfs voor nog een vierde.

In de pauze zoek ik Wong Ip op en vraag haar hoe zij in de gezinnen waarmee zij werkt omgaat met de balans tussen verbondenheid en autonomie. Zij vertelt dat je in de familierelaties ruimte kunt scheppen voor het individu. Ze neemt zichzelf als voorbeeld: 'Ik werk fulltime, mijn man is met pensioen en hij zorgt voor zijn moeder. De aanwezigheid van mijn schoonmoeder bepaalt dat ik hiërarchisch gezien als vrouw op de tweede positie sta en ik accepteer dit. Ik ben een individu en ik woon samen met familieleden. De ver-

wachtingen van andere individuen in mijn familie zijn onderdeel van de context waarin ik ben opgegroeid en leef. Het is de kunst om daarin ruimte te creëren voor jezelf.' Wong Ip geeft aan dat *mindfulness* haar helpt de situatie te aanvaarden zoals die is. Haar eigen ervaringen helpen haar bovendien bij het werken met gezinnen waarin eigenheid en verbondenheid een thema is.

Vanuit Azië worden op het IFTA congres meerdere workshops over groepsgezinsbehandeling aangeboden. De kracht van de groepsgezinsbehandeling is de herkenning die gezinnen bij elkaar ervaren. De verhalen die zij met elkaar delen en de gerichte aandacht die ze elkaar geven, helpen hen. In een cultuur waarin nog vaak een taboe ligt op het bespreken van gezinsproblemen en het zoeken naar hulp, is het helpend om samen te werken met lotgenoten. Weten dat je niet de enige bent, geeft daarbij troost en werkt helend.

Ik heb dit congres met een open blik bezocht en ervaren dat het wereldwijde aanbod met betrekking tot systemisch werken een kleurrijk palet vormt. De methoden en visies op systeembehandeling verschillen mondiaal misschien niet eens zoveel, en toch zijn de praktijken anders omdat er een vertaalslag gemaakt wordt naar de familiale en maatschappelijke context van de hulpvragers en hulpverleners. Deze nuanceverschillen zijn een verrijking voor het werken met gezinnen in een multiculturele samenleving. Het is intrigerend om te leren van de oosterse, westerse, noordelijke en zuidelijke invloeden op gezinstherapie. In onze door migratie snel veranderende samenlevingen is dit thema belangrijker dan ooit, en dat vraagt om een respectvolle, lerende opstelling van de systeemtherapeut.

Anna Huisman is transcultureel systeemtherapeut en als freelance trainer en supervisor verbonden aan de Royal University of Phnom Penh. Zij werkt daarnaast als free-

lance gezinstherapeut en begeleidt en adviseert verschillende lokale niet-gouvernementele organisaties en scholen. Email: annahuisman@gmail.com.

Ouderschap en systeemtherapie

Studiedag georganiseerd door de sectie Kinderen en Jeugdigen van de NVRG [Utrecht, 16 maart 2018]

Jan Meerdinkveldboom

Vrijdag 16 maart hield de sectie Kinderen & Jeugdigen van de NVRG in Utrecht haar studiedag met als thema Ouderschap en systeemtherapie. 'Wat vraagt de veranderende visie op ouderschap van de systeemtherapeut?', was de onderliggende vraag. De dag was volgeboekt, wat duidelijk maakt dat het thema leeft.

De dag begon met het voorstellen van het nieuwe bestuur van de sectie, Karin van Dijk als voorzitter en de leden Marja Waal en Monique Hof. Vervolgens pakte de dagvoorzitter, Edu van der Velden, op zijn geheel eigen wijze de draad op. Als opmaat zei hij dogma's en mythen over het ouderschap te sparen. Die zijn er dus volop. Ter illustratie vertelde hij over Bertus, een oude man in zijn dorp, die naar eigen zeggen niet was opgevoed, maar 'goed groot gebracht'. Zijn moeder had hem voor-geleefd, en dat was het geweest.

De eerste spreker was Esther van Fenema, die behalve psychiater ook violist is. Ze is vooral bekend door haar columns in Medisch Contact en The Post Online. Prikkelend en verwarring zaaiend las zij drie columns over ouderschap voor. De teneur was duidelijk: versterk bij je kind zijn frustratietolerantie, dat levert een

realistisch zelfbeeld op. Ze bekritiseerde de huidige trend om kritiek op het kind in zachte termen te verpakken in plaats van ongewenst gedrag onverbloemd 'af te kraken'. Grenzen worden niet aangegeven en zelfrelativering wordt niet aangeleerd. 'Veel kinderen', zo memoreerde ze, 'moe-ten excelleren, want elk kind wordt bij voorbaat beschouwd als geniaal. Dat levert kinderen veel stress op.' Van Fenema illustreerde haar betoog met de constatering dat tegenwoordig juist millennials een burn-out hebben en meer artsen in de opleiding tot specialist stranden. Het waren mooie herkenbare columns. Bij mij in de buurt is een basisschool met een sterklas voor extra begaafde kinderen. Het komt daar voor dat ouders bij de tienminutengesprekjes met een advocaat verschijnen: wat heeft de leerkracht nagelaten dat hun kind niet naar die sterklas mag? Er volgde een levendige discussie, waarin vooral bepleit werd om als systeemtherapeuten positie te kiezen. Anders gezegd: durf aan ouders duidelijk te maken wat in de opvoeding belangrijk is om aan kinderen mee te geven. Maar helemaal kwamen we er niet uit.

Na een kort intermezzo waarin Van der Velden wederom zijn associaties met het onderwerp van de dag met een eigen anekdote vorm gaf, vervolgde Luc Van den Berge, filosoof en systeemtherapeut, met een betoog over de 'Positionering en herpositionering van ouders en professionals'. Het was een verslag van zijn onderzoek binnen het domein van de wijsgerige peda-